Vapaa Sivistystyö ry

# Vapaa Sivistystyö ry lausunto VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta 2027—2030

Vapaa Sivistystyö ry kiittää mahdollisuudesta lausua VNS selonteosta JTS 2027-2030:

*Sivistys on Suomen keskeinen pääoma – koulutuksen rahoituksen tulee olla ennakoitavaa, jotta yhteiskunnallinen vaikuttavuus pysyy korkealla tasolla.* Sivistyksen keinoin voidaan vahvistaa Suomen henkistä huoltovarmuutta, osaavan työvoiman saatavuutta, työllisyyttä, alueiden elinvoimaisuutta ja kansalaisten hyvinvointia. Sivistyssektorin tuntuvat säästöt uhkaavat heikentää em. yhteiskunnan peruspalveluita ja osaamispohjaa. Vapaan sivistystyön ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta on jo tehty tuntuvia säästöjä (talousarvion momentti 29.10.31; 29.90.52 ja 29.20.30).

*Tunnistetaan ja tunnustetaan vapaan sivistystyön rooli suomalaisessa koulutus-järjestelmässä*. Toteutetaan hallituskauden aikana OKM:n vuosina 2025-2026 työskennelleen tulevaisuustyöryhmän linjaama uudistamistyö vapaan sivistystyön lainsäädännön ja rahoitusmallien kehittämiseksi.

*Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.* Lisärahoitusta suunnataan kertaluonteiseen aloituspaikkojen lisäykseen v. 2026 ja tästä aiheutuviin opintotukimenoihin sekä kolmevuotisen avoimen korkeakoulun opintosetelipilotin toteuttamiseen. Vapaan sivistystyön toimijat pitää sisällyttää opintosetelipilotin toteuttajina.

*Aikuisten koulutusmahdollisuuksista tulee huolehtia – aikuisten opiskelu vahvistaa huoltovarmuutta, osallisuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta*. Selonteossa julkisen talouden suunnitelmaksi ei juuri oteta kantaa aikuisten oppimismahdollisuuksiin. Aikuisten perustaitojen kehittäminen vaatisi laaja-alaisia parlamentaarisia kehittämislinjauksia. PIAAC-tutkimuksen mukaan Suomessa on edelleen runsaasti (yli 300 000) aikuisia, joiden heikot perustaidot vaikeuttavat osallistumista työelämään. He tarvitsevat osaamisensa parantamiseksi kohdennettuja toimia. Poistetaan aikuisten perusopetuksen ikärajoitukset.

*Kotoutumisen lakiesitys (HE74/2026 vp) on eduskuntakäsittelyssä. Lakiesitys kumoaa vapaan sivistystyön oppilaitosten lakisääteisen aseman kotoutumiskoulutuksen järjestäjinä kun koulutus kavennetaan pelkäksi työvoimakoulutukseksi. Nykyisestä vst-laista poistetaan kotoutumiskoulutustehtävä ja siihen kohdennettu valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitoksilta (9 § ja 10 §).*

Lakiesityksessä kotoutumiskoulutus rajataan yksinomaan työvoimakoulutukseksi (26 § ja 27 §) ja kotoutujien omaehtoinen osallistuminen vapaan sivistystyön koulutukseen estetään (30 §). Kotoutujien pääsy vapaan sivistystyön omaehtoiseen koulutukseen pitää säilyttää. VST ry ehdottaa pidempää siirtymäaikaa lakimuutoksen hyväksymiseksi. Jos laki astuu voimaan 1.1.2027, ei anneta oppilaitoksille ja järjestöille riittävää aikaa sopeutumiseen.

Helsingissä 11.5.2026
Hallitus psta **Björn Wallén**, *puheenjohtaja*